

BIULETYN

KOŁA MIŁOŚNIKÓW DZIEJÓW GRUDZIĄDZA

KLUB „CENTRUM” SPÓŁDZIELNI MIESZKANIOWEJ

J. Zelek

R. VIII: 2010

Nr 22 (251)

Data odczytu: 23.6.2010

Data wydania: 23.6.2010

=====

811. spotkanie

Stanisław Poręba

JULIAN ZELEK (1900 -1939)
POPULARYZATOR KAJAKARSTWA
W GRUDZIĄDZU

I.

W okresie dwudziestolecia międzywojennego działały w Grudziądzu obok zwykłych drużyn ZHP, także drużyny żeglarskie. Było kilka męskich i jedna żeńska... Na wyposażeniu posiadały one m. in. kajaki. Drużyny te organizowały spływy Wisłą. Spływ zaczynał się w Grudziądzu, przy ujściu kanału Trynka do Wisły, a kończył w Zakurzewie, przy ujściu Osy do Wisły. Czasem wydłużano trasę spływu do Janowa (pow. Gniew, później Tczew). Janowo i kilka okolicznych wsi odzyskała Polska w okresie plebiscytu na Warmii, Mazurach i Powiślu, w 1920 r. Leżało na prawym brzegu Wisły, było enklawą polską w tzw. Prusach Wschodnich, otoczone z 3 stron przez tereny niemieckie. Było nazywane czasem „Małą Polską”. Z terenami polskimi łączyła je Wisła...

Ogromną rolę w popularyzacji kajakarstwa w Grudziądzu odegrał nauczyciel robót ręcznych i rysunku w Państwowym Seminarium Nauczycielskim Męskim w Grudziądzu Julian Zelek (1900 - 1939). W 1934 r. wydał on broszurę pt. „KAJAK SZKOLNY”. Była adresowana m. in. do harcerzy, interesujących się sportami wodnymi.. Autor opisał w niej metody budowy kajaka „sposobem domowym” czyli amatorsko, z materiałów dostępnych na miejscu...

Broszura znalazła się w bibliotekach szkolnych, podległych Kuratorium Okręgu Szkolnego Pomorskiego w Toruniu. Biblioteki te jak wiadomo zniszczyli Niemcy po wybuchu II wojny światowej. Jest ona dzisiaj przysłowiowym „białym krukiem”... W grudziądzkich bibliotekach nie zachował się ani jeden jej egzemplarz.

II

Kim był Julian Zelek?

Urodził się 16 maja 1900 r. w Krakowie, w rodzinie Józefa i Rozalii z d. Chmielowiec. Do gimnazjum uczęszczał w rodzinnym mieście.

Po uzyskaniu przez Polskę niepodległości zgłosił się jako ochotnik do WP. Po odejściu z wojska i zdaniu natury w Rudniku n. Sanem, rozpoczął pracę w szkolnictwie. Pracował kolejno: w Szkole Powszechnej we Włodawie, pow. Lublin (1920 - 1922), w Szkole Powszechnej w Podgórzu pow. Toruń (1922 - 1923), w Szkole Powszechnej w Rozgartach pow. Toruń (1923 - 1925) i w Państwowym Seminarium Nauczycielskim w Borunach k. Oszmian (Litwa, 1926 - 1928). W 1925 r. otrzymał urlop płatny i podjął studia w Państwowym Instytucie Robót Ręcznych oraz Rysunku w Warszawie. Z urlopu też korzystał w r. szk. 1928/29 na dokończenie studiów.

Po ukończeniu studiów (1929) został skierowany do Grudziądza, na stanowisko nauczyciela robót ręcznych i rysunku w Państwowym Seminarium Nauczycielskim Męskim, noszącym później imię S. Staszica.

Przez cały okres pobytu w Grudziądzu, mieszkał w mieszkaniu służbowym na terenie budynku PSNM, w Grudziądzu, przy ul. Legionów 2-12.

Poza pracą zawodową zajmował się malarstwem świeckim i religijnym, popularyzacją modelarstwa lotniczego, propagandą sportu kajakowego i wykonywał: szopki Bożonarodzeniowe dla kościołów. Uprawiał też grafikę książkową, projektując okładki do książek i katalogów wystaw. Sygnował je krypt. „J Z”. Brał udział w 2. wielkich wystawach grudziądzkich malarzy, w 1934 i 1936 r.

Po wybuchu II wojny światowej, w 1939 r. wraz z dyrektorem Państwowego Liceum Pedagogicznego J. Szczypińskim i nauczycielem Br. Murawskim, uczestniczył w wywiezieniu akt szkolnych do Polski Centralnej. W drodze powrotnej został aresztowany przez Niemców, w okolicach Brodnicy i zamordowany. Sąd Grodzki w Grudziądzu (1947) ustalił datę jego zgonu na 30 września 1939 r. Jednym z jego uczniów był obecny Obywatel Zasłużony dla m. Grudziądza, p. Czesław Szachnitowski, absolwent PSNM z 1934 r.

J. Zelek. KRÓLOWA KORONY POLSKIEJ (Olej, deska, 2,20 x 1,40 m) W środku Matka Boska jako Królowa Polski z berłem i herbem Polski. Po prawej stronie klęczy Piaśt Kołodziej, po lewej Marszałek Polski Józef Piłsudski..

J. Zelek

WNIEBOWZIĘCIE MATKI BOSKIEJ
(Olej, deska, 3,00 x 1,80 m.)

(L.B.S.)

Redakcja: Tadeusz Rauchfleisz, KMDG. Logo KMDG wykonał Grzegorz Rygielski.